

DEBRECENI REFORMÁTUS HITTUDOMÁNYI EGYETEM
DOKTORI ISKOLA

TÉZISFÜZET

Kustárné Almási Zsuzsanna
doktorjelölt

Életre kelt történetek

Bibliai történetek katechetikai feldolgozása a báb és dráma
eszközeivel

című doktori(PhD) értekezéséhez

Debrecen

2021

DEBRECENI REFORMÁTUS HITTUDOMÁNYI EGYETEM
DOKTORI ISKOLA

TÉZISFÜZET

Kustárné Almási Zsuzsanna
doktorjelölt

Életre kelt történetek

Bibliai történetek katechetikai feldolgozása a báb és dráma
eszközeivel

című doktori(PhD) értekezéséhez

Debrecen

2021

DEBRECENI REFORMÁTUS HITTUDOMÁNYI EGYETEM
DOKTORI ISKOLA

Életre kelt történetek

Bibliai történetek katechetikai feldolgozása a báb és dráma
eszközeivel

tézisfüzet

Készítette:

Kustárné Almási Zsuzsanna

doktorjelölt

Témavezető:

dr. Bodó Sára

tanszékvezető egyetemi docens

DRHE Gyakorlati Teológiai Tanszék

Debrecen

2021

Életre kelt történetek

Bibliai történetek katechetikai feldolgozása a báb és dráma eszközeivel

A doktori értekezés tézisei

1. A történetek elválaszthatatlanul kapcsolódnak az emberi léthez, mivel mind egzisztenciális, spirituális, lélektani, és kulturális szinten meghatározó jelentőséggel bírnak. Nélkülük ugyanis az ember elbizonytalanodik, gyökértelessé válik, identitása megkérdőjeleződik. „Mi emberek a történeteink vagyunk, a történeteket pedig el kell mesélni. Aki lemond a mesélésről, az lemond a történeteiről, aki lemond a történeteiről, az önmagáról mond le.” (Odo Marquard) Emberi identitás tehát nem létezik történetek nélkül.

A történetek azonban műfajilag, tartalmilag nagyon szerteágazóak, hiszen vannak hétköznapi, családi történeteink, egy társadalom, egy csoport, vagy közösség identitását őrző- feltáró történetek, illetve olyan ősi, megkerülhetetlen, szakrális történetek is, amelyeket évezredek óta őriz az emberiség kollektív tudata, amelyek a lét eredetére, értelmére és céljára kérdeznak rá és adnak válaszokat. Ezek az úgynevezett Nagy Történetek (mítoszok, mesék, bibliai történetek), amelyek az emberiség szellemi alappillérei, és amelyek nem csupán információkat hordoznak, hanem életet átalakító, transzformáló erővel bírnak.

Ahhoz azonban, hogy ez az erő megnyilvánulhasson, ezeket a történeteket újra- és újra tovább kell adni, fel kell eleveníteni, mert ez jelenti egy adott közösség létének folytonosságát. A zsidó-keresztény kultúrkörben a zsidóság is, és a kereszténység is „elbeszélő” közösség, ami azt jelenti, hogy hitük történetek mesélésében és továbbadásában nyilvánul meg. Az Isten és ember kapcsolatát „elbeszélő” Szentírás ugyanis Nagy Történetek összessége, amelyek a továbbadás hagyományában, a mesélésben, történetmondásban őrződtek és őrződnek meg évezredekken keresztül.

2. Történet, dráma és színház eredendően összekapcsolódó jelenségek, amelyek kezdettől fogva jelen vannak az emberiség életében. Ugyanilyen szoros összefüggés mutatható ki a szakrális történetek, a dráma, a rítus és a kultusz között is, azáltal, hogy a rítusban a dráma jelenvalóvá teszi mindazt, ami a mítoszban „történik”. Ez azt is jelenti, hogy minden egyes megjelenítés egyúttal újraértelmezés is, abban az értelemben, hogy a rítusban résztvevők saját helyzetüket, világukat annak fényében értik meg. A rituális ceremóniák tehát gyakran öltöttek és öltenek dramatikus formát, és kezdetben a színház is szakrális rítus volt.

Minden társadalom, közösség azáltal tudja önazonosságát fenntartani, hogy megőrzi mítoszait és azokat a rítusokon keresztül újra és újra életre kelti, a jelenbe hozza. Ez a jelenség a keresztyénségen belül is megfigyelhető. Az istentiszteleti liturgiában, a keresztség és az úrvacsora sákramentumaiban újra és újra jelenvalóvá válik a Krisztus-dráma, aminek a közösség tagjai részeseivé válnak, bevonódnak. Ennek az egyidejűségnek a megtapasztalása a hívő számára azt jelenti, hogy „ez tényleg igaz” és „én benne vagyok”.

Nyilvánvaló tehát, hogy a mítosz, azaz történet, rítus és dráma összefonódása a keresztyénségen belül azáltal válik teljessé, hogy a legfőbb szakrális esemény, az istentisztelet elemei dramatizálódnak. Jóllehet a középkor hajnalán ebből fejlődtek ki a színház új formái, az úgynevezett „liturgikus drámák”, összességében mégis azt láthatjuk, hogy történetileg az egyház és színház kapcsolata igen ellentmondásosan alakult.

3. A bábjátékot összművészeti műfajnak is nevezik, mivel képes harmóniát teremteni a különböző művészeti ágak között (irodalom, zene, képzőművészet, mozgás, színház), és éppen ez a harmónia az, ami alkotót és nézőt végül mély átéléshez vezethet. Másrészt a bábjátékban a homo ludens jelenik meg előttünk, ami azt jelenti, hogy egészen közeli kapcsolatban áll a gyermek játékával, ami felszabadító hatású mind a néző, mind a játészó számára.

Történeti áttekintése feltárja azt, hogy legősibb formájában még nem előadás volt, hanem olyan közösségi tevékenység, ami segített abban, hogy a legmélyebb hiedelmek, érzelmek külső formát öltsenek, és a szimbólumok útján kifejezhetővé váljon mindaz, ami verbálisan kifejezhetetlen.

A bibliai gondolkodásmódra alapvetően a képi, szimbolikus gondolkodás jellemző, amit a bábjáték képes visszatükrözni. A báb ugyanis maga is jel, szimbólum, ami egyszerre hordoz archaikus jelentést és a jelennek szóló üzenetet. Ebből az üzenethordozó és üzenetközvetítő jellegéből adódik az, hogy a bábjáték formanyelvén elmondott történetek „nemcsak azt teszik lehetővé, hogy valaki Istenre gondoljon, hanem, hogy a valódi találkozást is átélje.” (Wikström)

A bábjáték a maga képes nyelvén, szimbolikus aktusa által a történetmesélést olyan spirituális szintre emelheti, amelynek során a néző – legyen az gyermek, vagy felnőtt – beavatottá válhat. Az alapvetően dramatikus eszközökre épülő műfaj nagy ereje abban rejlik, hogy a jelenben hat, azaz nem tényekre, ismeretekre támaszkodik, hanem egyszer és mindenkorra megtörténik. A néző azonosulás útján „bekerül” a történetbe, érzelmileg bevonódik, saját élményévé válik, ami által közelebb juthat a keresztyén hit lényegények befogadásához.

4. A bibliai történetek feldolgozása és bábjátékkal történő megjelenítése kapcsán elkerülhetetlenül szembesülünk az ábrázolás, vagy kiábrázolás problematikájával, ami mögött évezredek teológiai viták és megfontolások állnak. A keresztyénség ikonológiai alapállása az Ószövetségben gyökerezik, mivel a Tízparancsolat, ami tartalmazza a képtilalmat is, nem veszítette el érvényét az Újszövetségben sem. A pogánykeresztyénség megjelenése és az inkarnáció ténye azonban kérdéseket vetett fel az ábrázolásokkal kapcsolatban és változásokat is hozott. Jézus születésével ugyanis az addig láthatatlan Isten látható „formában” lépett be a világba, ami az ábrázolással kapcsolatos korábbi, nagyon szigorú tabukat, ha nem is oldotta fel teljesen, de megváltoztatta. Megszületett a keresztyén művészet, amelyben a legfőbb helyet a krisztusábrázolások foglalják

el, konkrét, vagy szimbolikus formában. A történelem folyamán gyakran lángolt fel képellenes magatartás a keresztyén egyházban (többek között a reformáció idején), amit azonban nem egy művészetellenes szemléletmód váltott ki, hanem a képek, ábrázolások túlzott tisztelete, illetve kultikus használata.

A téma másik aspektusát a keresztyén antropológia egyik alaptétele adja: „az ember Isten képmásaként nemcsak a Teremtőjét hordozza magában, hanem a teremtőiséget is.”(Coomaraswamy) Isten és ember teremtése és teremtőisége azonban lényegileg különbözik egymástól. „Isten elsőrendűen és lényegében véve teremtő; az ember másodszor és egzisztenciálisan teremtő.” (Tillich)

5. A bibliai történetek szerepe vitathatatlan a katechézisben, tekintve, hogy a legközvetlenebb és legérthetőbb „csatornái” az Istenről szóló üzenetnek. A történeteket azonban tovább kell adnunk, „élővé” kell tennünk ahhoz, hogy kifejtsék hatásukat, azaz újra és újra el kell mondanunk, mesélnünk. Ha a katechézis által leggyakrabban megszólított célcsoportot, a gyerekeket és az ifjúságot tekintjük, nem elég ragaszkodnunk a szó szerinti közléshez, vagy felolvasáshoz, hanem el kell sajátítanunk a korosztályi szintnek megfelelő adaptív történetmondást. Csakis ezáltal jöhet létre egy olyan híd, ami összeköti az archaikus szövegek világát, mondanivalóját és a mai gyerekek életét, gondolkodásmódját. A cél mindenképpen az, hogy olyan „tudást” biztosítsunk, adjunk számukra, amely beépül a személyiségükbe, életük egy-egy nagy kérdésénél, vagy krízishelyzetben felidéződik és kapaszkodót nyújt, vagy választ ad, és a csírázó keresztyén identitást, valamint a pozitív istenképet megerősíti.

Ennek lehetőségét megteremthetjük olyan történetfeldolgozási módszerek, folyamatok által, amelyek elősegítik a befogadás élményét. Ilyen lehetőséget kínálnak a dramatikus műfajok, köztük a bábjáték, ami leginkább megfelel a gyermeki gondolkodásmódnak. A bábjáték azon túl, hogy képes a legmélyebb tartalmat is közvetíteni, gyógyít, nevel, fejleszt és nem utolsósorban örömet ad mind a játszóknak, mind a nézőnek. Dramatikus eszközei által képes megnyitni egy

olyan teret, amelyben a történet „jelenvalóvá” válik, és amelybe a néző/játszó „beléphet és életével válaszolhat az elbeszélésre.” (Bodó)

6. A bibliai történetek bábos feldolgozási folyamatának megértéséhez és helyes alkalmazásához szükséges megismerni és betekintést nyerni a bábjáték lélektani hatásmechanizmusába, ugyanis olyan műfajról van szó, amely a teljes embert képes „megszólítani”, azaz nem csupán kognitív szinten hat, hanem mentálisan is.

A bábjáték – ahogyan azt a neve is jelzi – a játék egyik sajátos formája, éppen ezért a gyermeki lélekre könnyen és közvetlenül hathatunk általa. (Polcz) A világról szerzett tudás nagy részét a gyermek a játék által sajátítja el, ezért elmondható, hogy a gyermekek leghatékonyabb segítője és „gyógyítója” a játék. A játékon keresztül személyiségük komplex módon fejlődik és teljesedik ki, szociális készségeik megerősödnek, illetve a játékon keresztül rendkívül összetett problémákat képesek megfogalmazni, illetve megoldani. Mindezek a hatások együttesen érvényesülnek a bábjátékban is, ezért a bibliai üzenetek átadásában, a katechézisben nagy szerepe lehet annak, ha lehetőséget biztosítunk a gyerekeknek a számukra legkomfortosabb és legfontosabb tevékenység gyakorlására. Egy játékra épülő foglalkozás során szabadon kifejezhetik Istenhez való viszonyukat, róla szóló elképzeléseiket, esetleg szorongásaikat, dilemmáikat. Nem beszélve arról, hogy, mivel a játék örömforrás a gyermekek számára, ezért, ha vallásos tartalmakhoz ezek az örömteli, katartikus élmények kapcsolódnak, később feltehetően mindez pozitívan befolyásolja az egyházhoz való viszonyukat, illetve a keresztyén identitás kialakulását.

7. Amikor a bibliai történetek üzenetének feltárásáról, kibontásáról, és továbbadásáról beszélünk, akkor tudatában kell lennünk annak, hogy az nem az előadás, vagy a játék pillanatára korlátozódik, hanem egy sokkal tágabb és összetettebb folyamatban bontakozik ki. Ennek hangsúlyozása azért nagyon

fontos, mert az a komplex élmény –, ami a bábjáték által átélhetővé válik, változást indukál, és általa egy belső folyamat indul el –, segítheti a keresztyén értékekkel, világképpel való identifikációt, úgy, hogy szintézist alkot az egyén addigi tapasztalataival, élményeivel, tudásával. Éppen ezért ez a fajta, folyamatközpontú tanulás-tanításfelfogás fontos szerepet kaphat a katechézisben, amit szintén folyamatként kell értelmeznünk.

Ennek során a gyerekek, élmények és cselekvések által jutnak új ismeretekhez, információkhoz, tapasztalatokhoz, amelyeknek feldolgozása nem elsősorban intellektuális úton megy végbe, hanem sokkal összetettebb módon, melyben nagy szerepet játszanak az érzelmek, az érzékszervi tapasztalások és a képzelet. Mindez teljesen összecseng a katechézis azon céljával, hogy a gyerekek és fiatalok olyan tudás- tapasztalat és ismeretanyaghoz jussanak, amelyek belső erőforrássá válhatnak a hétköznapi életben is. A folyamatban való részvétel, annak különböző szakaszai segítik és támogatják az önkifejezést és önértelmezést, és azt, hogy az élmények kezelhető és átélhető formába terelődjenek.

Összefoglalás

A történetek és a történetek elmesélése az emberiség ősi, mondhatni az egyik legősibb alaptevékenységéhez tartozik. Mítoszok, mesék, hétköznapi történetek szövik át a világot a beszéd, illetve az egymással való kommunikáció megjelenése óta. Az ember tehát nem létezik történetek nélkül és szűkebb értelemben nem létezik szakrális történetek nélkül, amelyek a világ és az egyén létének értelmét és célját magyarázzák. A bibliai történetek egyénre és közösségre gyakorolt hatása évezredek óta bizonyított. A dolgozat első nagy tematikai egységében (1. fejezet) azt vizsgáltam, hogy milyen szerepet töltenek be ezek a történetek és a történetmondás az egyetemes emberi kultúrában, illetve milyen jelentőséggel bírnak a zsidó-keresztyén kultúrkörben és vallási közösségekben. Ráműtattam arra, hogy a zsidóság körében létfontosságú szerep jutott a történeteknek és a hozzájuk kapcsolódó rítusoknak, majd ebbe a hagyományfolyamba kapcsolódik be Jézus is, amikor tanításait történetek formájában adja át szűkebb és tágabb értelemben vett tanítványi körének. A keresztyénség szintén elbeszélő közösséggé válik, azaz létének alapja és kiindulási pontja az evangéliumnak mint a megváltás történetének továbbadása.

Ma azonban, a 21. században a keresztyénség egyensúlyvesztésének, és ezzel együtt a keresztyén identitás elbizonytalanodásának lehetünk tanúi. Már nem természetes, hogy az egymást követő generációk ismerik és továbbadják a szakrális alaptörténeteket, ezáltal biztosítva annak a világszemléletnek a létjogosultságát, amelyet azok képviselnek. Éppen ezért a mindenkori egyháznak kiemelkedő szerepe van a történetek továbbadásának újjászületésében.

Az is bizonyos azonban, hogy ezeknek az ősi történeteknek a feltárására olyan formákat is be kell fogadni az egyházba, amellyel a mai ember, különösen a gyermekek, fiatalok elérhetőek és megszólíthatók. A bibliai történeteket életre kell kelteni, azaz úgy kell elmesélni, tanítani, továbbadni, „hogyan segítsen az embereknek” (Buber) Ilyen lehetőség rejlik a drámában és a bábjátékban, ami

egyszerre ősi és modern „történetmondási” metódus, és gyökereiben mélyen szakrális indíttatású. Bábuakat, maszkokat az ember ősidők óta készített a maga, az állatai, istenei képmására, a transzcendenssel való kapcsolatának kifejezésére, a szent történetek elmesélésére, továbbadására. Volt idő, amikor színház, dráma, bábjáték és egyház egymást támogatva és megerősítve létezett. A második és harmadik fejezetekben ezeket a látszólag egymástól távol álló jelenségeket hoztam összefüggésbe, megvizsgálva történelmi, antropológiai, valamint kultúrtörténeti hátterüket, valamint a dráma és a báb műfaji sajátosságait és esztétikai jellemzőit.

A bibliai történetek dramatizálásakor elkerülhetetlenül szembesülünk az ábrázolás nyújtotta lehetőségek végességével, illetve nehézségével, ugyanis olyan dolgok ábrázolására vállalkozunk, ami meghaladja az ember tudását, intellektusát, valóságról alkotott fogalmát, vagyis olyan szimbolikus-képi nyelvezetet kell létrehoznunk, amely azt tartja szem előtt, „amiket nem látunk, bár láthatnánk.” (Coomaraswamy). A hívő ember számára ez a két „valóság” nem szétválasztható, ezért fontos az, hogy a játék során egy finom transzparencia jöjjön létre, azaz a konkrét formák betekintést engedjenek a „valóságon túli valóságba”, a szimbólumok által pedig a transzcendens egészen „közelivé” válhasson. A negyedik tematikai egységben a szakrális művészet és a teológia évezredek dilemmáit, küzdelmeit feltárva megállapítottam, hogy az embernek megadatott a lehetőség, hogy színeken, formákon, képeken keresztül fejezze ki a benne mélyen gyökerezőt, a látszólag kifejezhetetlent. A tradicionális-szakrális, vagy vallásos művészetben ez azt jelenti, hogy az alkotás soha nem öncélú tevékenység, hanem eszköz az ember kezében arra, hogy „istenképüség” megnyilvánuljon.

Az elméleti szempontok megvizsgálását követően az előzőekben feltárt jelenségeket, – úgymint történetek és történetmondás, báb és dráma – a katechézis, a pszichológia és a pedagógia gyakorlata felől közelítem meg és teszem mérlegre, az ide vonatkozó szakirodalmi háttér feldolgozásának segítségével (5-

6.fejezetek). A narráció és a dramatikus megjelenítési formák ugyanis a katechézisben olyan lehetőséget teremtenek, amelyek által újra összekapcsolódhatunk abba a hagyományáramba, amely majd két évezreden keresztül jelen volt és támogatta az evangélium továbbadását. Dolgozatommal ennek felelevenítésére szeretném felhívni a figyelmet, megtámogatva elméleti alapokkal és felmutatni gyakorlati „hasznát”, hatékonyságát. Egy-egy történet feldolgozását cselekvésorientált komplex folyamatként értelmezem, amelynek során a résztvevők a játék és alkotás élményén keresztül olyan mély,- akár spirituális – megtapasztaláshoz és átéléshez juthatnak, amelynek személyiség- és közösségfejlesztő, gyógyító és nem utolsósorban életalakító hatásuk van. Egy-egy bábjátékos feldolgozás során a bibliai történetek „nyitottá” válnak a különböző korosztályok számára, azokba a játék által „be lehet lépni”, részesévé lehet lenni és ezáltal könnyebben lehet azonosulni azok értéküzenetével. Az Újszövetség arról szól, hogy Isten maga is belép ennek a világnak a valóságába, „testté lesz” (Jn, 1,14), vállalva az anyagi lét minden következményét. Az újszövetségi történetekben a „valóságos” ember találkozik a „valóságos” Istennel. A bábokkal elmondott, eljátszott történetek, a figurák, párbeszéd, cselekménysorok konkrétságával éppen ennek a „valódi” találkozásnak az átélését kínálják fel, és azt üzenik, hogy ennek a lehetősége mindig adott az ember számára.

Végül, dolgozatom utolsó nagy fejezetében (7. fejezet) kerül bemutatásra az a komplex folyamat (7.1. -7.2. alfejezetek), amelynek során az elmélet gyakorlattá válik, és amelynek tapasztalatait egy rövid hatásvizsgálat (7.3. alfejezet) keretein belül néhány felnőtt és gyerekcsoport önreflexiójából ismerhetjük meg. Bár a vizsgált csoportok számát tekintve ez a vizsgálat nem tekinthető bizonyító erejűnek, de jó lehetőség arra, hogy betekintést nyerjünk a dolgozatomban vizsgált, többszörösen összetett jelenségnek a hatásmechanizmusaiba, és végsősoron úgy tekinthetünk rá, mint, ami egy kutatás végén „tükröt tart” a felvetett célkitűzések elé

Stories Brought to Life

Catechetical Adaptation of Biblical Stories with the Tools of Puppetry and
Drama

Theses of the doctoral dissertation

1. Stories are inextricably linked to human existence, as they all have a decisive significance on existential, spiritual, psychological, and cultural level. Without them, one becomes insecure, rootless, and one's identity is questioned. “We humans are our stories and the stories have to be told. He who renounces storytelling renounces his stories, he who renounces his stories renounces himself.” (Odo Marquard). In other words, human identity does not exist without stories.

However, stories are very diverse in terms of genre and content, as we have ordinary, family stories, stories that preserve and reveal the identity of a society, a group or a community, as well as ancient, unavoidable, sacred stories that have been preserved for thousands of years by the collective consciousness of mankind, which ask questions about and give answers to the origin, meaning, and purpose of existence. These are the so-called Great Stories (myths, tales, biblical stories), which are the spiritual pillars of humanity, and not only carry information, but have a life-transforming power.

However, for this power to manifest, these stories must be passed on over and over again, must be brought to life in order to assure the continuous existence of a given community. In the Judeo-Christian culture, both Judaism and Christianity are “narrative” communities, which means that their faith is manifested in telling and transmitting stories. The Holy Scripture, which “tells” the relationship between God and man, is a collection of Great Stories preserved through millennia in the tradition of transmission and storytelling.

2. History, drama and theatre are inherently interconnected phenomena that have been present in human life from the beginning. An equally close connection can be shown between sacred stories, drama, rite, and cult thereby in rite drama makes all that is ‘happening’ in myth present. This also means that each representation is a reinterpretation as well in the sense that those participating in rite understand their own situation, their world in the light of it. Ritual ceremonies have often taken a dramatic form, and initially theatre was also a sacred rite.

Every society and community can maintain its identity by preserving its myths and bringing them to life again and again through rites. This phenomenon can also be observed within Christianity. In the liturgy of worship, in the sacraments of baptism and Lord’s supper, the drama of Christ becomes present again and again, in which the members of the community become part, engage. Experiencing this simultaneity for the believer means “it is really true” and “I am in it”.

It is clear then, that the intertwining of myth – that is story – rite and drama within Christianity becomes complete by the dramatization of the elements of the supreme sacred event, the worship. Although new forms of theatre, the so-called “liturgical dramas,” developed from this at the dawn of the Middle Ages, overall we can see that the relationship between the church and the theatre has historically been very controversial.

3. Puppetry is also called an all-arts genre as it creates harmony between different branches of art (literature, music, fine arts, movement, theatre), and it is this harmony that can ultimately lead a deep experience for the creator and the viewer. On the other hand, in puppetry, homo ludens appears before us, which means that it is quite closely related to the child’s play, which has a liberating effect for both the viewer and the player.

Historical review of puppetry reveals that in its most ancient form it was not a performance, but a community activity that helped to bring out the deepest beliefs

and emotions in an external form, and to express through symbols all that could not be expressed verbally,

The biblical way of thinking is basically characterized by pictorial, symbolic thinking, which is reflected in puppetry. The puppet itself is a sign, a symbol that carries both an archaic meaning and a message for the present. It comes from this message-carrying and message-conveying nature that the stories told in the formal language of puppetry "not only allow one to think of God, but to experience a real encounter." (Wikström). Puppet-play in its pictorial language, through its symbolic act, can elevate storytelling to a spiritual level in which the viewer – whether a child or an adult – can become initiated. The great strength of the genre based on fundamentally dramatic tools lies in the fact that it acts in the present, that is, it does not rely on facts or knowledge, but happens once and for all. The viewer “enters” into the story through identification, becomes emotionally involved, the story becomes his own experience, by which he can get closer to internalizing the essence of Christian faith.

4. In connection with the processing and display of biblical stories with puppetry, we inevitably face the problem of representation, which is backed by millennial theological debates and considerations.

The iconological ground of Christianity is rooted in the Old Testament, as the Ten Commandments, which include the pictorial prohibition, did not lose their validity in the New Testament either. However, the emergence of pagan Christianity and the fact of incarnation raised questions about representations and also brought about changes. With the birth of Jesus, the previously invisible God entered the world in a visible “form”. Even though it did not completely dissolve the previous, very strict taboos associated with representation, it changed them. Christian art was born, in which the main place is occupied by the depictions of Christ, in concrete or symbolic form. Throughout history, anti-pictorial behavior has often flared up in the Christian Church (among others during the Reformation), but this

was not caused by an anti-artistic approach, but by excessive respect for and cultic use of images and representations. Another aspect of the subject is given by one of the basic tenets of Christian anthropology: “man, as the image of God, carries not only his Creator but also creativity.” (Coomaraswamy). However, the creation and creativity of God and man are fundamentally different. “God is first and foremost a creator; man is second and existentially creative.” (Tillich).

5. The role of biblical stories in catechesis is indisputable, given that they are the most direct and understandable “channels” of the message of God. However, we need to pass on the stories, make them “live” and make them impactful, that is, we have to tell and recount them over and over again. If we look at the target group of children and youth most often addressed by catechesis, it is not enough to insist on literal communication or reading, but is necessary to master adaptive storytelling according to the age level. Only in this way can a bridge be created that connects the world of archaic texts and their messages and the lives and way of thinking of today's children. The goal, in any case, is to provide them with “knowledge” that is built into their personalities, evoked in a crisis situation and provides a handhold or answer, and reinforces the germinating Christian identity and positive image of God.

The possibility of this can be created by story processing methods and processes that promote the experience of inclusion. Dramatic genres, including puppetry, which is most in line with children’s thinking, provide such an opportunity. In addition to being able to convey the deepest content, puppetry heals, educates, develops and, last but not least, delights both the player and the viewer. By its dramatic tools, puppetry is able to open a space in which the story becomes “present” and in which the viewer/player can “enter and respond to the narrative with his life.” (Bodó).

6. To understand and properly apply the puppet processing process of biblical stories, it is necessary to know and gain insight into the psychological mechanisms of puppetry, as it is a genre that can “address” the whole person, that is, it operates not only on a cognitive level but also mentally.

Puppet-play, as its name suggests, is a special form of play, that is why we can easily and directly affect the child's soul with it (Polcz). The majority of the knowledge about the world is acquired by the child through play, so it can be said that it is children's most effective helper and “healer”. Through playing, their personalities develop and become complete in a complex way, their social skills are strengthened, and they are able to formulate and solve extremely complex problems. All these effects are present in puppetry, so giving children the opportunity to engage in activities that are the most comfortable and important for them plays a significant role in the transmission of biblical messages and catechesis. During a play-based session, they are free to express their relationship with and their ideas about God, and possibly their anxieties and dilemmas. Not to mention that playing is a source of joy for children, and if the joyful, cathartic experiences are associated with religious content, it is likely to have a positive effect on children's relationship with the church and the development of Christian identity.

7. When we talk about exploring, unfolding, and passing on the message of biblical stories, we need to be aware that it is not limited to the moment of the performance or play, but unfolds in a much broader and more complex process. Emphasizing this is very important since the complex experience – which becomes liveable through puppetry, induces change, and initiates an internal process – may help identify with Christian values and worldview by synthesizing the individual's previous experiences and knowledge. This is why this kind of process-centered conception of learning and teaching plays an important role in catechesis, which is need to be interpreted as a process, as well.

Doing so, children gain new knowledge, information and experiences through actions, which are processed not primarily intellectually, but in a much more complex way, in which emotions, sensory experiences and imagination play a major role. All this is fully in line with the goal of catechesis to provide children and young people with knowledge and experience that can become an internal resource in everyday life. Participation in the process and its various stages, help and support self-expression and self-interpretation and the transformation of experiences into a manageable and liveable form.

Summary

Stories and storytelling are ancient, unarguably one of the most ancient core activities of mankind. Myths, tales, everyday stories have woven the world since the advent of speech and communication with each other. Man, then, does not exist without stories and, in a narrower sense, does not exist without sacred stories that explain the meaning and purpose of the existence of the world and the individual. The impact of biblical stories on the individual and the community has been proven for millennia. In the first major thematic unit of the dissertation (Chapter 1), I examined the role of these stories and storytelling in universal human culture and their significance in Judeo-Christian cultural circles and religious communities.

I pointed out that stories and the rites associated with them played a vital role among Jews, and then Jesus became involved in this tradition as he passed on his teachings in the form of stories to the narrower and broader circle of his disciples. Christianity also becomes a narrative community, that is, the foundation and starting point of its existence is the transmission of the gospel as the story of salvation.

Today, however, in the 21st century, we are witnessing the imbalance of Christianity, at the same time the uncertainty of Christian identity. It is no longer natural for successive generations to know and pass on the basic sacred stories ensuring the legitimacy of the worldview they represent. This is why the Church of all time has a prominent role to play in the rebirth of the transmission of stories. It is also certain, however, that in order to explore these ancient stories the forms of story-telling by which modern man, especially children and young people can be reached and addressed, must be accepted in the church. Biblical stories need to be brought to life, that is, told, taught, passed on “so that it helps people” (Buber). Such an opportunity lies in drama and puppetry, which is an ancient as well as a modern “storytelling” method, and is deeply sacred in its roots. Puppets and

masks have been made by man since ancient times in the image of himself, his animals and his gods to express his relationship with the transcendent, and to tell and pass on sacred stories. There was a time when theatre, drama, puppetry and church supported and reinforced each other. In the second and third chapters I related these seemingly distant phenomena by examining their historical, anthropological and cultural historical backgrounds, as well as the genre features and the aesthetic characteristics of drama and puppetry.

When dramatizing biblical stories, we inevitably face the limitations and difficulties of the possible representation, for we undertake to depict things that go beyond human knowledge, intellect and the conception of reality, that is, we are to create a symbolic-pictorial language that keeps in mind “we don’t see it, although we could see it.” (Coomaraswamy). For the believer, these two “realities” are inseparable, so it is important that a subtle transparency is created during the play, that is, concrete forms allow insight into “reality beyond reality” and symbols make the transcendent entirely “close” to become. In the fourth thematic unit, exploring the millennial dilemmas and struggles of sacred art and theology, I found that man is given the opportunity to express the deeply rooted, the seemingly inexpressible through colors, shapes and images. In traditional-sacral or religious art, this means that creation is never an end in itself, but a means in the hands of man to manifest his “divinity”. After examining the theoretical aspects, I approach and discuss the phenomena – such as stories and storytelling, puppetry and drama – revealed above, from the practice of catechesis, psychology and pedagogy by discussing the relevant literature (Chapter 5 and 6). Narration and dramatic forms of representation in catechesis create an opportunity to reconnect with the stream of tradition that has been present for two millennia and has supported the transmission of the gospel. With my dissertation I would like to draw attention to reviving this, supporting it on a theoretical basis and showing its practical “usefulness” and effectiveness. I interpret the adaptation of a story as an action-oriented complex process, during which participants can gain a deep –

even spiritual – experience through playing and creating, which has a personality and community development, healing and last but not least life-shaping effect. During puppet adaptation, biblical stories become “open” to different age groups, who can “enter”, can become a part of the story while playing, and thus can more easily identify with their value message. The New Testament is about God entering the reality of this world himself, “becoming flesh” (John, 1:14), assuming all the consequences of material existence. In New Testament stories, the “real” man encounters the “real” God. Stories told and played with puppets, figures, dialogues, lines of action offer – with their concreteness – the experience of this very “real” encounter and send the message that the opportunity to do so is always given to the person.

Finally, the last large chapter of my dissertation (Chapter 7) presents the complex process (Chapters 7.1 and 7.2) in which the theory becomes practice, the experiences of which we can learn about from the self-reflection of some groups of adults and children as results of a short impact assessment (Chapter 7.3). Although this study is not considered to be conclusive in terms of the number of groups studied, it is a good opportunity to gain insight into the effect mechanism of the multiple complex phenomenon studied in my dissertation, and ultimately it can be seen as what “holds a mirror” to the objectives raised in the research.

A doktori értekezés témájában megjelent publikációk

(MTMT azonosító:10077785)

A bábjáték és annak lehetőségei, felhasználása a hitoktatásban

MAGYAR REFORMÁTUS NEVELÉS: REFORMÁTUS PEDAGÓGIAI SZAKLAP (1585-7565): 13. évf. 2. sz. Kreatív katechézis pp 44-60 (2012)
Közlemény: 32035056 | Nyilvános Forrás | Folyóiratcikk (Szakcikk)

A bábjáték szerepe és lehetőségei a hitoktatásban

STUDIA THEOLOGICA DEBRECINENSIS (2060-3096): VI. évf. 1. szám pp 73-86 (2013)
Közlemény: 32034992 | Nyilvános Forrás | Folyóiratcikk (Szakcikk)

Életre kelt történetek: A bibliai történetek befogadását és átélését segítő "történetmondás" a báb és dráma eszközeivel.

BÁBJÁTÉKOS: A MAGYAR BÁBJÁTÉKOS EGYESÜLET IDŐSZAKOS KIADVÁNYA: időszakos jubileumi szám pp 153-156 (2018)
Közlemény: 32034880 | Nyilvános Forrás | Folyóiratcikk (Szakcikk)

Hogyan kell történeteket mesélni? : Bibliai történetek feldolgozása és továbbadása bábjátékkal.

DRÁMAPEDAGÓGIAI MAGAZIN: A MAGYAR DRÁMAPEDAGÓGIAI TÁRSASÁG PERIODIKÁJA (1216-1071): 60.szám (3.) pp 29-31 (2018)
Közlemény: 32034142 | Nyilvános Forrás | Folyóiratcikk (Szakcikk)

A (báb)játékban rejlő gyógyító lehetőségek

In: Baráth Béla Levente Fekete Károly; Kis Klára (szerk.) Ösztönző lelkeség: Tanulmányok Bodó Sára 60. születésnapja alkalmából
Debrecen: Debreceni Református Hittudományi Egyetem, pp 181-189 (2019)
(Acta. Debreceni teológiai tanulmányok; 13.)
ISBN: 9786155853159 Teljes dokumentum
Közlemény: 32035131 | Könyvrészlet (Szaktanulmány)

A mesék és a történetmondás szerepe és jelentősége a bibliai hagyományban

STUDIA LITTERARIA (0562-2867): LVIII.évf. 1-2 pp 89-102 (2019)
Közlemény: 32034048 | Nyilvános Forrás | Folyóiratcikk (Szakcikk)

Jézus-ábrázolások a gyermekbibliákban és azok katechetikai vetületei

SÁROSPATAKI FÜZETEK (1416-9878): 24. évf.(3. szám) pp 75-85 (2020)
Közlemény: 32034246 | Nyilvános Forrás | Folyóiratcikk (Szakcikk)

Báb és dráma a hitoktatásban: Bibliai történetek feldolgozása a báb és dráma eszközeivel.

SÁROSPATAKI PEDAGÓGIAI FÜZETEK (0230-0435): 28. pp 197-210 (2021)
Közlemény: 32034011 | Nyilvános Forrás | Folyóiratcikk (Szakcikk)

További publikációk

Mesterként és tanítványként élni

SÁROSPATAKI FÜZETEK (1416-9878): 23. évf. 2. sz. pp 102-103 (2019)
Közlemény: 32035109 | Nyilvános Forrás | Folyóiratcikk (Rövid közlemény)

Kollégiumi művészportré: Bényi Árpád

STUDIA DEBRECENI TEOLÓGIAI TANULMÁNYOK (2415-9735): VIII.évf.
1. szám pp 37-50 (2016)
Közlemény: 32034928 | Nyilvános Forrás | Folyóiratcikk (Szakcikk)